

Kritische verhoudingen

Criticus en dramaturg bewegen zich allebei tussen kunstenaar en publiek,
zij het vanuit een fundamenteel andere positie.

De dramaturg is verbonden aan één huis, aan één gezelschap.

De criticus leeft een zwervend bestaan.

Hoe kijkt de dramaturg naar de kritiek?

Pascal Gielen sprak met Stef De Paepe
en Wim Van Gansbeke (Nederlands Toneel Gent),
Herman Asselberghs (Stuc),
Sigrid Bousset (tot voor kort Troubleyn,
nu free-lance dramaturg) en
Marianne Van Kerkhoven (Kaaitheater).

Zaterdag 29 april 1995. Mijn vertrouwde krant ziet er vandaag niet meer zo vertrouwd uit. Vanaf nu luidt de ondertitel van De Morgen: 'onafhankelijk dagblad'. Een onafhankelijk dagblad, U leest het goed. De Morgen is vanaf nu waarlijk vrijgevochten. Eerst was de krant socialistisch, toen progressief, daarna pluralistisch en nu dus onafhankelijk. Maar wat betekent dat eigenlijk? Welke ongebondenheid bedoelt hoofdredacteur Yves Desmet daarmee? Als hij refereert aan ideologische onafhankelijkheid zit hij misschien juist. De banden met de partijponsor zijn inderdaad definitief opgezegd. Persvrijheid, daar gaat het toch om. De Morgen kan er alleen maar goed bij varen. De verkoopcijfers liegen er niet om. Het lijkt erop dat Desmet zijn krant van het faillissement gered heeft. Wat 'onafhankelijkheid' (samen met een T.V.-pagina, enkele kleurenfoto's en wat jazz-promotie) toch allemaal kan doen.

We kunnen ons echter vragen stellen bij deze heldendaad. Herman Asselberghs uitte terloops tijdens het interview zijn bekommernis. Commercialisering en vervlakking lijken hem de meest duidende woorden voor het jongste beleid van Desmet. Het is volgens hem dan ook de hoogste tijd om het mediadebat opnieuw te voeren.

De 'onafhankelijkheid' zoals Desmet ze poneert is trouwens erg dubieus. De oude partijgenoot van De Morgen werd ingeruild voor nieuwe geldbronnen. De soms harde rode smaak van de progressiviteit werd vervangen door de zoete smaak van Fruitopia (handelsmerk bij de Coca-Cola Company). Ideo-

logie wordt ingeruild voor commercie, en dat allemaal onder het mom van de 'onafhankelijkheid'.

De face-lift van De Morgen is echter geen alleenstaand geval. Ze is tekenend voor het hele mediagebeuren in Vlaanderen. Ideologie en pluriformiteit worden ingeruild voor de wetten van de markteconomie. 't Is een bekend verhaal. Informatie in de krant, op de radio en de televisie wordt een marktproduct als een ander. Weinig media ontsnappen aan het kijkcijfersyndroom.

Professionalisering

Kunstproductie komt in grote mate tot stand in een andere economie. Het kunstwerk

berust in vele gevallen juist op de ontkenning van de markteconomie. De kwaliteit van een produkt wordt er liefst niet afgemeten aan het succes bij het publiek. Integendeel, kunstcritici vinden dat soort succes juist verdacht. Daar wees ik al op in Etcetera 47. Naast de kunstcritici verzetten zich ook enkele programmatoren heftig tegen de produktiedrift, eigen aan een markteconomie. Ik denk hierbij aan de tekst *Verborgene Agenda* van Mark Deputter (Stuc, maart '95). De theaterprogrammatrice van het Stuc haalt hierin stevig uit naar een verkoopsdrang van theaterproducties die naast elke essentie grijpt. In het artistieke veld gaat het toch om de kunstenaar en wat hij wil vertellen, meent Deputter. Zijn bezorgdheid is inderdaad terecht, anders zouden we wel eens in de Vlaamse mediarealiteit kunnen vervallen. Maar de stem van Deputter geeft tegelijkertijd aan dat kunstproductie deel uitmaakt van een andere economie. In deze economie staat het symbolisch gezag van - en het geloof in de kunstenaar centraal. Dit geloof - en niet de wetten van de markteconomie - domineert nog steeds de artistieke productie in Vlaanderen. De ombuiging van het theaterdecreet van '75 naar het jongste podiumdecreet onderstreept deze visie. Naast kwantitatieve normen werd plaats gemaakt voor kwalitatieve criteria (artistieke relevantie). Via subsidies blijft het artistieke veld in grote mate gevrijwaard van de wetten van de markteconomie, een privilege dat de media in Vlaanderen al lang verloren hebben.

Met het decreet werd het theater- en dansbedrijf in Vlaanderen verder geïnstitutionali-